SLEZSKÁ UNIVERZITA
FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

VLADIMÍR KOZELEK

FOTOGRAF FEDOR GABČAN

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obor: TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

Vedoucí práce: odb. as. Vojtěch Bartek
Oponent: Václav Podestát

ÚVOD

TATO PRÁCE POJEDNÁVÁ O ŽIVOTĚ A DÍLE FOTOGRAFA FEDORA GABČANA. ROZHODL JSEM SE NAPSAT TUTO DIPLOMOVOU PRÁCI, PROTOŽE SI MYSLÍM, ŽE TENTO ČLOVĚK, KTERÝ JE VELICE AKTIVNÍ VE SVÉ TVŮRČÍ PRÁCI, SI ZASLOUŽÍ BÝT NATRVALO ZAPSÁN DO HISTORIE ČESKÉ FOTOGRAFIE.

PROHLAŠUJI, ŽE JSEM PRÁCI VYPRACOVAL SAMOSTATNĚ A POUŽIL UVEDENOU LITERATURU.

Vladimír Kozelek

OPAVA, červen 2000

AUTOR BAKALÁŘSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE DĚKUJE FEDORU GABČANOVI ZA NEOCENITELNOU POMOC PŘI SHROMAŽĎOVÁNÍ RŮZNORODÉHO MATERIÁLU K TÉTO PRÁCI, OSOBNÍ VZPOMÍNKY, POSKYTNUTÍ FOTOGRAFIÍ, NOVINOVÝCH ČLÁNKŮ, RŮZNÝCH RECENZÍ APOD.

ZVLÁŠTNÍ PODĚKOVÁNÍ PAK PATŘÍ TAKÉ DOC. PHDR. VLADIMÍRU BIRGUSOVI, ODB. AS. VOJTĚCHU BARTKOVI, ING. MARTINU SMÉKALOVI A PŘÍTELKYNI MARICE .

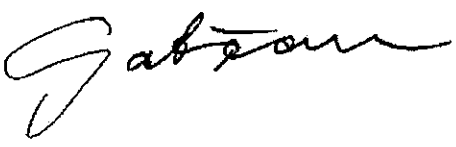

Obsah:

ŽIVOTOPIS FEDORA GABČANA .....STRANA 5

KRAJINÁŘSKÁ FOTOGRAFIE.....STRANA 10

REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE A DOKUMENT.....STRANA 14

FOTOGRAFIE PORTRÉTU A AKTU.....STRANA 19

FOTOGRAFIE ZÁTIŠÍ.....STRANA 21

JINÉ AKTIVITY FEDORA GABČANA.....STRANA 22

ZÁVĚR.....STRANA 23

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....STRANA 24

SEZNAM LITERATURY, TEXTŮ A JINÉ INFORMACE.....STRANA 39

ŽIVOTOPIS FEDORA GABČANA

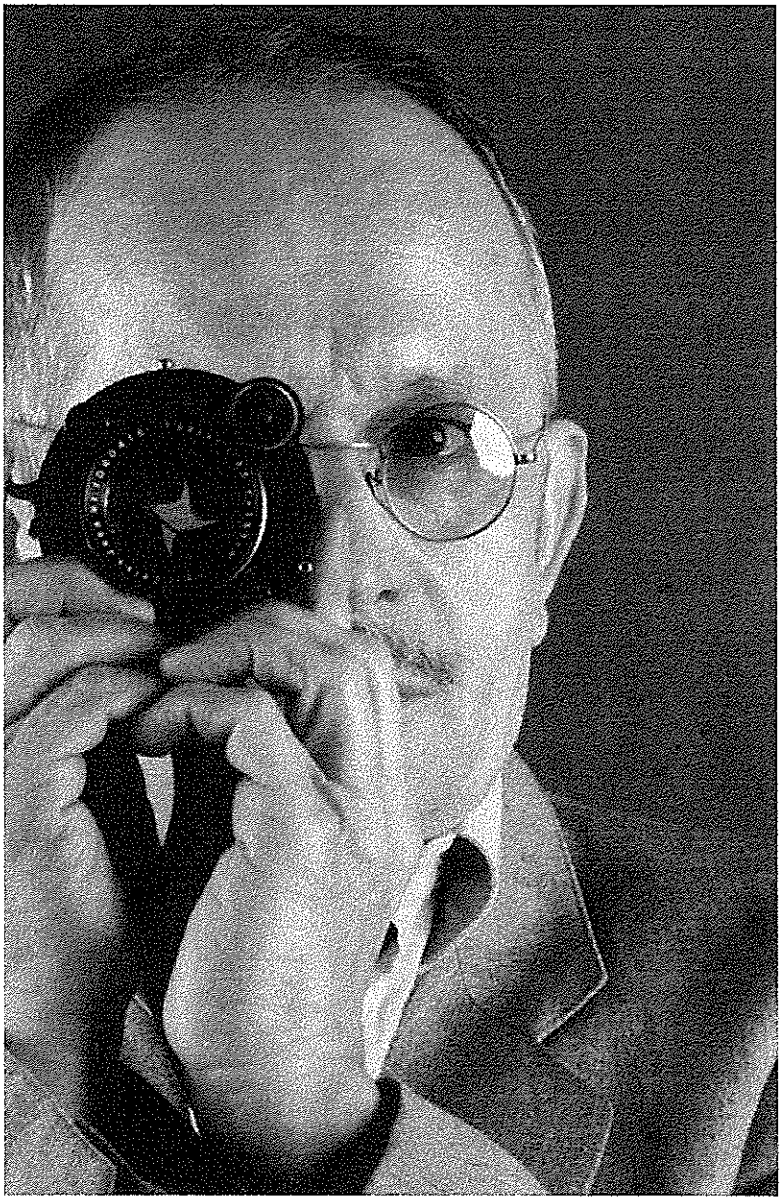

Fedor Gabčan se narodil 22.července 1940 na Slovensku v Kůtech v okrese Senica. Dětství prožil v oblasti Jižního Slovenska v Komárně a v létě jezdil na prázdniny k Půchovu ke strýcovi, kde pásl krávy. Když byly Gabčanovi čtyři roky, zemřela mu matka. O výchovu se staral jeho otec, který na Gabčana i s jeho nevlastním bratrem neměl příliš mnoho času. Proto Gabčana spíše vychovala ulice, kdy z různých

průšvihů ho musel vytahovat právě otec, který byl náčelník policie.

Po základní škole chtěl jít studovat zoologii, ale protože nenašel žádnou školu, která by se tímto oborem zabývala, stal se nakonec studentem Střední školy kartografie a geodézie v Košicích. Zde také navštěvoval večerní kursy kreslení. Po maturitě pracoval v kartografickém ústavu v Bratislavě na vyhodnocování leteckých snímků. Chtěl studovat vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě, ale protože nedostal doporučení pro studium na této škole povolala ho nakonec armáda ke splnění povinné základní vojenské služby v Rokycanech. Zde se kromě svých základních povinností věnoval sportu, aby si vojenskou službu více zpříjemnil. Dostával se do různých armádních soutěží, trochu se na vojně věnoval malování a kreslení.

Po vojně nastoupil zpátky do kartografického ústavu, protože byl vázán smlouvou. Aby se dostal z tohoto podniku, podepsal brigádu a odjel pracovat do Ostravy. Původně chtěl být v Ostravě nejdéle rok, ale zůstal natrvalo. Začínal jako pomocný dělník u Vítkovických staveb. Po roce ho zlákal kamarád, aby šel pracovat do propagace na šachtu Petr Cingr, kde působil také asi jeden rok. Protože se nespokojil z tak málo penězi za tuto práci šel do dolů, do rubání. Po práci navštěvoval lidovou školu umění a vzdělával se v malování a grafice pod vedením akademického malíře Josefa Kapce.

Tehdy se mu, docela náhodou, dostal do rukou fotoaparát Exa. Byl to vypůjčený fotoaparát od známého, s kterým se vydal na svůj první zahraniční zájezd do Berlína (bývalé NDR). Jeho prvními amatérskými záběry byly dokumentární snímky Berlína, kde byl ještě v roce 1961 vidět a cítit poválečný stav města. V této době se zrovna dostavěla berlínská zeď, která dělila východní Berlín od západního. Za půl roku se Gabčan znovu vydal na zájezd, tentokrát do Drážďan, zase z vypůjčeným fotoaparátem, ke kterému si za poslední marky přikoupil expozimetr. To se Fedoru Gabčanovi stálo osudným. Fotografování ho natolik upoutalo, že si opatřil svůj vlastní fotografický přístroj. A tím to všechno vlastně začalo.

Z počátku byly Gabčanovy fotografie pouhým záznamem pro malování, věnoval se spíše grafice, ale touha k fotce natolik zesílila, že fotoaparát už neodložil. Studiem na lidové škole umění získal základy výtvarného vidění, které přispěly Gabčanovi při samotném fotografování. Své první snímky pořizoval v hornickém prostředí. Fotoaparát, který měl stále s sebou, bral i do důlního prostředí, které důkladně znal, i když se to nesmělo. Zajímaly ho tváře svých spolupracovníků v různých okamžicích a za různých situací. Tyto snímky publikoval v roce 1965 v měsíčníku „Červený květ". Jedna z jeho nejúspěšnějších prvních fotografií vznikla pod dojmem zážitku, a to když se v mezipatře šachty zastavila klec výtahu, a v ní i s Fedorem Gabčanem uvízli na delší dobu

ještě další horníci. Šlo o portrét jednoho z nich – předáka havířského kolektivu z dolu Petr Bezruč. Fotografie byla přijata na mnoha výstavách od Moskvy až po Buenos Aires. Snímek byl také publikován v roce 1966 pod názvem „Šedesát hodin pod zemí" v časopisu Československá fotografie.

V roce 1965 se na zájezdu do Bulharska seznámil se svou budoucí ženou Olgou Holkovou pocházející z Vratimova. V roce 1966 se s ní oženil. Po narození jejich syna Martina je Gabčan společně fotografoval. Vznikly tak netradiční rodinné snímky, které vystavoval na národních přehlídkách amatérské tvorby, za které dostal i řadu ocenění.

Od roku 1967 pracoval v NHKG, kde v té době začínal svou existenci fotoklub a kde našel morální podporu. S pomocí Lubomíra Čecha, člena fotoklubu NHKG, se dostal v roce 1968 do tiskárny, kde pracoval jako chemigraf a reprodukční fotograf. Po čase začal studovat fotografii na pražské FAMU u profesora Jána Šmoka a Anny Fárové. Kvůli studiu musel z tiskárny odejít, a proto začal pracovat ve fotooddělení krajské redakce ČTK pod vedením Věnka Švorčíka. V době svého působení v ČTK a studií na FAMU se věnoval i jiným fotografickým námětům. Fotografoval zdevastovanou ostravskou krajinu, automobilové závody, portréty, rodný kraj Leoše Janáčka-Hukvaldy, zátiší, apod. Protože v této době byla fotografie stále nedoceňována a byla na okraji uměleckého dění, vracel se Fedor Gabčan

k myšlence, zkusit to s výtvarným uměním. Po ukončení FAMU v roce 1976 pracoval ještě dva roky v ČTK jako fotoredaktor, a pak byl do roku 1988 na volné noze. Svůj zájem obracel zpět ke grafice a začal se pouštět i do tvorby v keramice.

Od roku 1993 začal vyučovat fotografii na střední umělecko-průmyslové škole v Ostravě, na které působí až dodnes.

V Ostravě s Viktorem Kolářem

KRAJINÁŘSKÁ FOTOGRAFIE

U naprosté většiny fotoamatérů, zejména začínajících – a také u těch, kteří fotografují ze záliby jen s minimální ambiciózností – je po rodinných snímcích krajina nejběžnějším objektem. Rodinný snímek zůstává častěji jen v rodině, ale krajinou se i neambiciózní amatér někdy pochlubí jako s obecnějším výsledkem svého fotografování. A když se podržíme tradičního podání krajiny (fotografování lesů, polí, hor, rybníků apod.), žádná disciplína ve fotografii tak nepokvete, jako právě tahle. Avšak v důsledku rozmachu průmyslové výroby dochází v krajině k znečišťování vodních toků a k znečišťování ovzduší oblaky jedovatých dýmů. Také neustálým budováním železáren, továren a dolů, vznik černých skládek, chemikalizace biologické i rostlinné výroby přispívá k devastaci přírody.

Typicky ukázkovou devastovanou krajinou je Ostravsko. Tuto ekologicky narušenou krajinu zachycoval na svých prvních snímcích také Fedor Gabčan. Nejdříve ji ztvárňoval ve svých kresbách, v polovině šedesátých let ji začal fotografovat.

Ještě před Gabčanem zachycoval v padesátých letech ostravskou krajinu fotograf Rudolf Janda, který tvořil realistické dokumentární fotografie, aby bez vnějškových efektů varoval před drancováním životního prostředí.

Naopak Gabčan patří mezi první fotografy, kteří se snažili zachytit tuto krajinu emocionálně. Za řadu let vytvořil pozoruhodné svědecké dílo, jenž mělo možnost oslovit i tu část veřejnosti, která v daném prostředí žila, a proto devastovanou krajinu vnímala jako přirozené životní prostředí. Na druhé straně vypovídala nepříliš lichotivě o těch, kteří za devastaci nesli odpovědnost. Význam Gabčanových uměleckých dokumentů umocňovalo zároveň deprimující vědomí, že prostředí, které člověka provází během jeho života, má zároveň formující - deformující účinek na sociální a psychologické zrání člověka. A to, že jsou hodnoty, postoje, životní styl lidí žijících v průmyslových aglomeracích výrazně jiné, než v esteticky podnětném prostředí, je již obecně známo.

V sedmdesátých letech našel Fedor Gabčan nové výtvarné možnosti ve ztvárnění motivu průmyslové krajiny, do které komponuje další prvky (stafáž, rekvizitu, ba i akt), aby vyhrotil obsah. Fotografoval v okolí uhelných a popílkových odkališť v Ostravě-Zárubku, kde pořídil své často publikované chmurné snímky z mrtvým rackem a zříceninou Slezskoostravského hradu v pozadí mlžných odkalovacích rybníků. Brzy po Fedoru Gabčanovi začali na ostravskou krajinu obracet svou pozornost další fotografové – Petr Sikula, Miloš Polášek, Bohuslav Růžička, Vojtěch Bartek a další.

Dalšími žánry Gabčana nebyla jen krajina zničená důlní těžbou, ale krajina, která měla svůj půvab a krásu především ve své samotné podstatě. Tu Gabčan vyhledával především na Slovensku, kde se rád často vracel navštívit své blízké rodinné přátele, a odkud také pocházel. Protože rád cestoval, vytvářel své snímky v různých částech slovenského kraje (fotografie z oblasti Komárna, oblast Lužních lesů, vesničky Šumiac, Liptovské Tepličky apod.).

Fedor Gabčan sám říká: *„Když procházím mezi lidmi, když procházím krajinou, snažím se své zážitky nějakým způsobem zachytit, abych je měl uchované, nevím sice do jaké míry, jestli to chci prezentovat dál na uchování určitého estetického názoru, ale spíše tvořím tyto snímky pro tvůrčí pocit stále něco dělat, než jen chodit a vnímat věci kolem sebe vizuálně.“*

Jiným krajinným motivem Fedora Gabčana je rodiště významného českého hudebního skladatele Leoše Janáčka - Hukvaldy. Tímto tématem se již v minulosti zabýval známý fotograf Josef Sudek. Gabčan ji začal fotografovat v roce 1966 a zabývá se jí až podnes. Nefotí to, jak sám uvádí, s takovým nasazením a tak systematicky jako Josef Sudek, který to dělal vlastně na zakázku, ale fotí to spíše pro své potěšení.

Mezi další krajinářské motivy se řadí snímky z dalekých cest, které Gabčan absolvoval v různých zemích např.

v Indii, Nepálu, Francii, Maďarsku, Německu, Itálii a další. Snažil se zde zachycovat své snímky podobně jako při putování slovenským krajem, ze kterých vznikaly rozsáhlé soubory, které pak vystavoval ve výstavních síních a nebo publikoval v různých fotografických magazínech.

Fedor Gabčan patřil mezi první fotografy, kteří se tématem zdevastované krajiny zabývali po velice dlouhou dobu. Jeho fotografie vznikaly ještě před obdobím zvýšeného zájmu fotografů o tuto tématiku. Snažil se ji na svých snímcích zachycovat tak, aby působila na diváka emocionálně. Dosahoval toho tím, že do záběru vkládal různé rekvizity, stafáž, dokonce i akt. Ale v jeho fotografiích je také vidět necitlivý zásah člověka do krajiny, drancování přírody, znečišťování vody a ovzduší. Poukazuje tak na to, že vývojem průmyslové výroby zasahují lidé do okolního rázu krajiny, mění její vzhled, přetvářejí ji k obrazu svému.

REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE A DOKUMENT

Co je reportáž? Reportáž je jedno odvětví fotografie jehož činností je zachytit různé události, zajímavé životní momenty, lidské osudy, nečekané zvraty a podobně. Tyto události se lidé, respektive fotografové, pokoušeli zachytit již od počátku vynálezu fotografie, aby je zprostředkovali ostatním lidem a poukázali na různý životní styl člověka. Samozřejmě, že na počátku nebyly fotografie natolik působivé. Bylo to způsobeno dlouhou expozicí, snímky byly statické, ale vývojem a zdokonalováním fotografické techniky začaly být fotografie zajímavější a působivější.

Proto reportáž svou mnohotvárnosti zaujala i ostravského fotografa Fedora Gabčana.

V šedesátých letech se Gabčan vydal s vypůjčeným fotoaparátem od svého kamaráda, na svůj první zahraniční zájezd (do Berlína), kde vznikají jeho první amatérské záběry. V této době ho fotografie natolik upoutala, že se jí začal věnovat stále více. Jeho dalším tématem byly reportážní snímky z pracovního prostředí. Protože pracoval na šachtě, začal brát svůj fotoaparát i přes přísný zákaz s sebou do dolů, do rubání. Pořizoval zde snímky svých spolupracovníků při práci. Zajímaly ho především tváře horníků zachycené v různých okamžicích za různých situací. U Gabčanových portrétů však převládají záběry postav

v klidu, které na první pohled působí staticky. Ale zachycením dramatického výrazu tváře je vidět v její rysech únavu a napětí z fyzického výkonu, a působením světla jako prvku času, působí fotografie živým dojmem. Tyto snímky pak publikoval v roce 1965 v měsíčníku „Červený květ". Jedna z jeho nejúspěšnějších prvních fotografií – portrét předáka havířského kolektivu z dolu Petr Bezruč, byla oceněna na mnoha výstavách od Moskvy až po Buenos Aires. V roce 1966 byl snímek publikován v časopisu „Československá fotografie."

Fedor Gabčan sám říká: *„Fotografoval jsem portréty horníků proto, protože to byli lidé kteří mne neustále obklopovali a ke kterým jsem měl určitý kolegiální vztah. Pokud jsem objevil nějaký zajímavý tip lidské tváře, snažil jsem se, obrazně řečeno, dostat se pod povrch kůže tohoto člověka a ukázat jeho pocity."*

Fotografováním v důlním prostředí šachty vznikly velice zajímavé snímky z pracovního prostředí, ve kterých se odrážela těžká a namáhavá práce horníků. Samotné fotografování nebylo vůbec jednoduché. Fedor Gabčan brával svůj fotoaparát do dolů tajně, protože se to z důvodů přísných bezpečnostních předpisů nesmělo. Používal fotoaparát Exa se základním objektivem. Aby neohrozil sebe i životy horníků, fotografoval bez blesku, což bylo technicky velice náročné. Využíval proto důlního osvětlení a používal filmy z větší citlivostí.

V roce 1968 k nám vpadla sovětská vojska, aby zabránila rozvoji demokracie v naší zemi. Tuto okupaci Československa zaznamenává Gabčan jako většina fotografů na svůj kinofilmový pás.

V sedmdesátých letech se Fedoru Gabčanovi během cesty do Štramberku podařilo vyfotografovat ošklivou autonehodu, při které zahynul asi dvanáctiletý chlapec. Při samotném fotografování byl Gabčan odmítnut a téměř vykázán.

Jak Gabčan sám říká: *„Musel jsem být drzý až bezohledný, ale člověk, a především fotograf, si říká že taková příležitost už nemusí nastat, tak přesto fotí. Neuvědomoval jsem si to, člověk byl rád, že se mu povedlo něco zachytit, nějakou zajímavou událost, udělat dobrou reportáž jakoby z válečného pole. Ale po těchto zkušenostech a s odstupem času, když se člověk nad tím zamyslí, si nakonec uvědomí, jak to byl pro něho samotného velice nepříjemný zážitek. I když jsem za tuto reportáž dostal ocenění, dnes bych tu spoustu krve a polámaných kostí už nefotografoval.“*

Během studia na pražské FAMU nastoupil Fedor Gabčan do fotooddělení krajské redakce ČTK. Začal se tak reportážní fotografií živit. Působil v ní asi dva roky. Fotografoval různé události např. státní návštěvy, nehody na šachtách, budování socialismu apod. Práce ho poznamenala tím, že získal určité

zkušenosti v novinářské praxi, které později uplatňuje i ve své volné tvorbě.

Jedno z jeho dalších témat, na které narazil během studia a novinářské praxe, bylo fotografování sportovních událostí. Jednalo se především o motoristické sporty. Byly to záběry z prostředí automobilových závodů, silničních i terénních motocyklů a automobilových kaskadérů. Nafotografoval tak spoustu fotografií, ze kterých vybral ty nejzajímavější, aby z nich posléze v roce 1973 uskutečnil výstavu v ostravské Fotochemě. Ale tato výstava nebyla tak úspěšná jako ty předchozí, proto tohle téma opouští a věnuje se tématům dalším.

V roce 1974 se Fedor Gabčan vydal na 18-ti denní zájezd do Indie. Navštívil zde spoustu zajímavých míst např. Nepál, Kašmír, nejposvátnější místa budhismu, Bombai, Dillí, Benares a další. Nalétal také asi přes šest tisíc kilometrů letadlem a nafotografoval necelých tři tisíce záběrů. Vzal si s sebou tři kinofilmové fotoaparáty a jeden fotoaparát středního formátu. Fotografuje turistické zajímavosti, indickou architekturu a kulturu. Zaznamenává na svá políčka negativu také portréty lidí a jejich životní osudy.

V roce 1975 uspořádal Gabčan ve výstavní síni ostravské Fotochemy svou výstavu, kterou nazval: „Moje setkání s Indií." Indie Fedora Gabčana - to je kontrapuknt uměleckých památek ze XVI. století s každodenní tvrdou

skutečností, kontrapuknt architektury s reportáží o lidech, jejichž dnešek teprve nastává. Druhá poloha – Gabčanovi podstatně bližší – to jsou lidé dnešní Indie zaplňující ulice, krámky i přístavy, lidé obyčejní, chudí, a přece plné chuti žít a tento život změnit.

Fedor Gabčan je nesporně jeden z typů lidí, kteří když mají tu možnost, tak hodně cestují. Navštívil i mnoho jiných zemí např. Francii - byl pětkrát v Paříži, Itálii – navštívil šestkrát Benátky, byl v Maďarsku a Německu. Je zřejmé, že Fedor Gabčan i na těchto cestách měl stále s sebou fotografický přístroj, kterým zaznamenával život a kulturu v těchto zemích, architektonické památky, plastiky a krajinná zákoutí. Přivážel si vždy spoustu fotografických záběrů, které pak vystavoval ve výstavních síních.

V Praze v roce 1989 začali vysokoškolští studenti manifestovat proti tehdejšímu režimu. Docílili převratných změn v naší zemi. Fedor Gabčan tyto události zachycoval svým fotoaparátem od samého počátku „Sametové revoluce." Díky staré průkazce z ČTK se dostal i do takových míst, kde byl povolen přístup jen pro novináře. Zúčastnil se např. první velké tiskové konference se zahraničními novináři, na které byl Václav Havel a Alexandr Dubček. Z tohoto období pak uspořádal kompletní rozsáhlou výstavu v Ostravské Fotochemě.

FOTOGRAFIE PORTRÉTU A AKTU

Fedor Gabčan je člověk, který se dokáže nadchnout pro jakékoliv téma. Proto mezi jeho další fotografické aktivity patří fotografování uměleckého aktu a portrétu.

Začínal s fotografováním portrétu i aktu nejdříve u své ženy Olgy. Po narození jejich syna Martina fotografuje svou ženu společně se synem. Jsou to spíše rodinné snímky, zaměřené na vztahu matky a dítěte, které měly úspěch na národních přehlídkách amatérské tvorby, za které Fedor Gabčan dostal i řadu ocenění.

Portrétní fotografií se Gabčan zabývá nejen v interiéru, ale i v exteriéru při fotografování různých reportážních nebo dokumentárních záběrů. Fedor Gabčan si vybírá na fotografování portrétu zejména takové lidi, kteří působí na samotného fotografa nějakým zajímavým dojmem. Fotografuje statické portréty převážně s upřeným pohledem do hledáčku fotografického přístroje. V těchto lidských tvářích se snaží nalézat jejich momentální pocity a nálady.

Mezi jeho dalšími pokusy s lidskou tváří a nahým ženským tělem je fotografování barevného detailního portrétu a aktu, do kterých Gabčan vkládá nebo aranžuje různé předměty. Tyto snímky umocňuje ještě tím, že tuto postavu koloruje barvami.

Protože Fedor Gabčan je člověk, který se dokáže věnovat hodně tématům současně, zabývá se v poslední době fotografováním aktu pod vodou. Vznikají tak velmi zajímavé záběry, ve kterých se nahé nebo polonahé tělo vznáší mezi bublinami a na kterém se odráží roztříštěné světlo pronikající vodní hladinou. Snímky vytváří buď v bazénu anebo pokud mu to čas a podmínky dovolí, jezdí fotografovat k moři.

Fedor Gabčan je fotografem veskrze lyrických aktů, který obdivuje ladnost a krásu nahého ženského těla. Zastává tak názor, že pohled na zajímavou ženu je vždy potěšující a esteticky velmi přitažlivý.

FOTOGRAFIE ZÁTIŠÍ

Zátiší je častým fotografovaným motivem už od nejranějšího počátku vzniku fotografie. Také námětem jedné z prvních fotografií J. N. Niepce asi z roku 1829 byl prostřený stůl, stejně tak jedna z prvních daguerrotypií zhotovená Daguerrem asi v roce 1837 představuje zátiší sestavené z několika dekorativních předmětů. Pro své nepřeberné možnosti seskupování předmětů, variant osvětlení a uplatnění fotografické techniky, je zátiší nejlepším námětem k nacvičení fotografického vidění a zvládnutí základních problémů fotografické činnosti.

Také Fedor Gabčan je tímto tématem inspirován. Fotografováním zátiší se věnuje v celém průběhu svého dlouholetého zájmu o fotografování. Fotografuje převážně klasická nostalgická zátiší z různých starých předmětů (láhve, chléb, ovoce, vázy apod.), které sestavuje do jednoduchých kompozic. Důmyslným nasvícením a rozestavěním těchto objektů, vytváří Gabčan harmonické fotografie. Jeho častým prostředkem k zaznamenání bývá i velkoformátová kamera. Díky ní může Gabčan vytvářet kontaktní kopie. Fedor Gabčan používá svá nafotografovaná zátiší také jako názornou pomůcku pro studenty, které vyučuje základy fotografické techniky na střední umělecko–průmyslové škole v Ostravě.

JINÉ AKTIVITY FEDORA GABČANA

Fedor Gabčan je jedním z těch umělců, který své výtvarné nadání uplatňuje i v jiných uměleckých směrech.

V osmdesátých letech se Gabčan věnoval výhradně jenom fotografování. Ale tento kolotoč ho nadlouho neuspokojoval, proto se rozhodl hlouběji zabývat výtvarným uměním. V této době obrací Gabčan svůj zájem ke keramice. Nepřímo ho k tomu přivedl jeho syn, který se připravoval na studium na uměleckou průmyslovku v Uherském Hradišti. Po čase se mu podařilo zakoupit keramickou pícku, a to byl první impuls začít tvořit dílka z keramické hlíny. Už při fotografování Gabčan přicházel do styku s lidmi, kteří s hlínou pracují. To ho zpětně ovlivňovalo a inspirovalo. Zprvu se dopouštěl klasických začátečnických chyb a víc než půl roku se učil míchat glazury. Začínal drobnými figurkami – různými příšerkami, karikaturami lidských nectností. Později se pokouší modelovat vázy, užitou keramiku, šperky apod.

Když byl Fedor Gabčan ještě kluk bylo jeho velkým koníčkem malování. Proto jedna z jeho dalších činností, které se z velkým zájmem v současnosti věnuje je také grafika a kresba.

ZÁVĚR

Fotograf Fedor Gabčan je člověk, který se velmi zajímá o kulturní dění v naší společnosti a sám svou rozmanitou tvůrčí činností přispívá k jeho rozvoji. Neopomenutelným prostředkem jeho tvorby je fotografický přístroj, jehož hledáčkem pozoruje svět očima, očima umělce se svými touhami a cíli. Je to člověk velice spontánní, který je schopen dělat více činností najednou. Vede ho k tomu touha stále něco dělat, nějakým způsobem se realizovat. Nikdy nemá svá témata dopředu promyšlená, spoléhá na svůj instinkt. Osobnost Fedora Gabčana zaujme nejen bohatou a rozmanitou fotografickou tvorbou, ale i rozsáhlou pedagogickou činností. Nasbírané poznatky a zkušenosti během své fotografické praxe dokáže využít nejen pro sebe, ale nezištně je předává dál svým studentům ve výuce.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

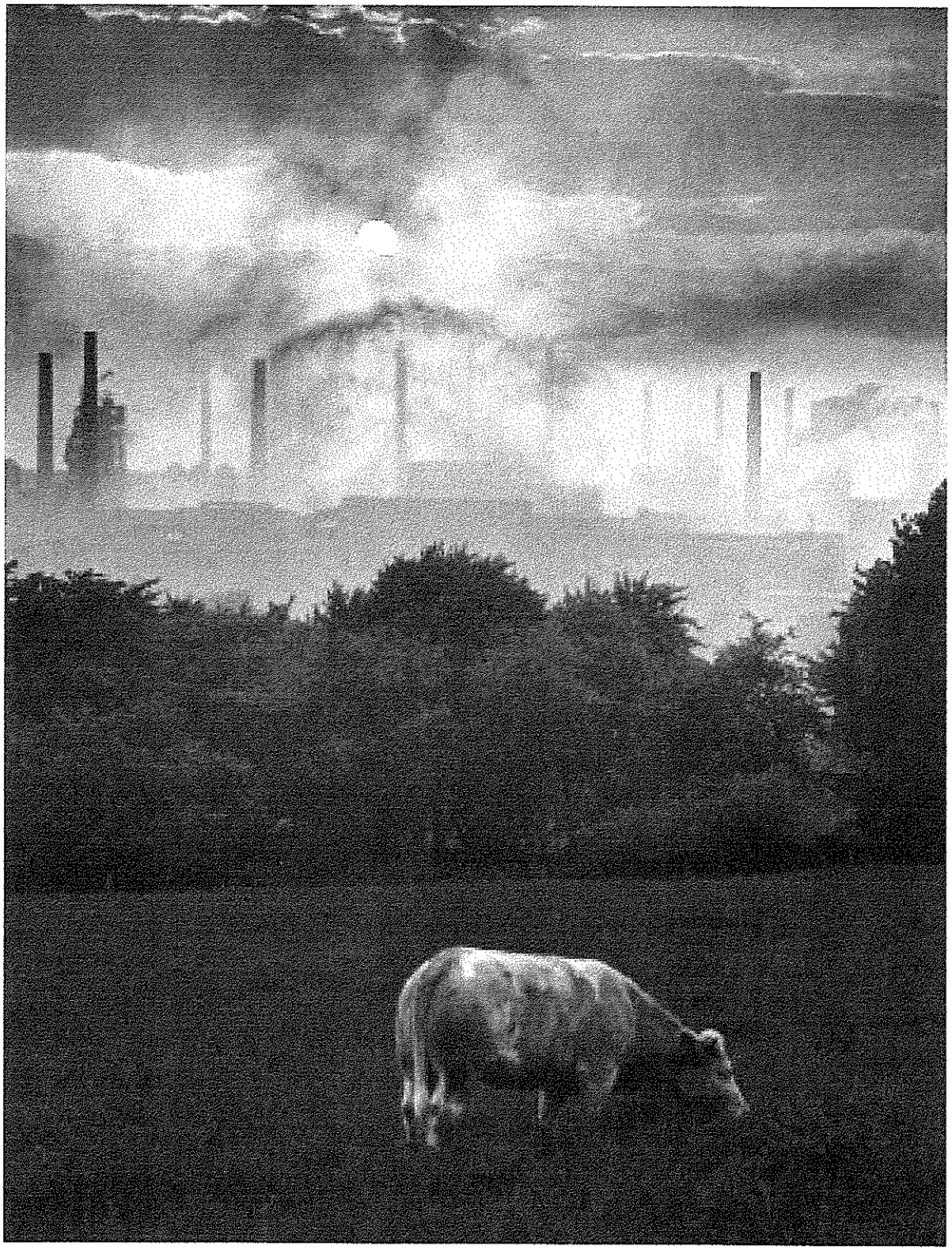

Nová huť, Ostrava

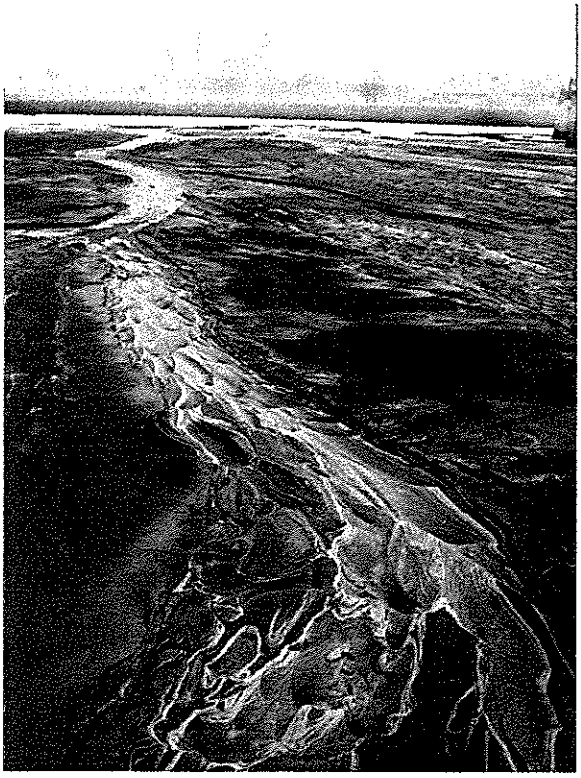

kaliště, Ostrava

struska, Ostrava

haldy, Ostrava

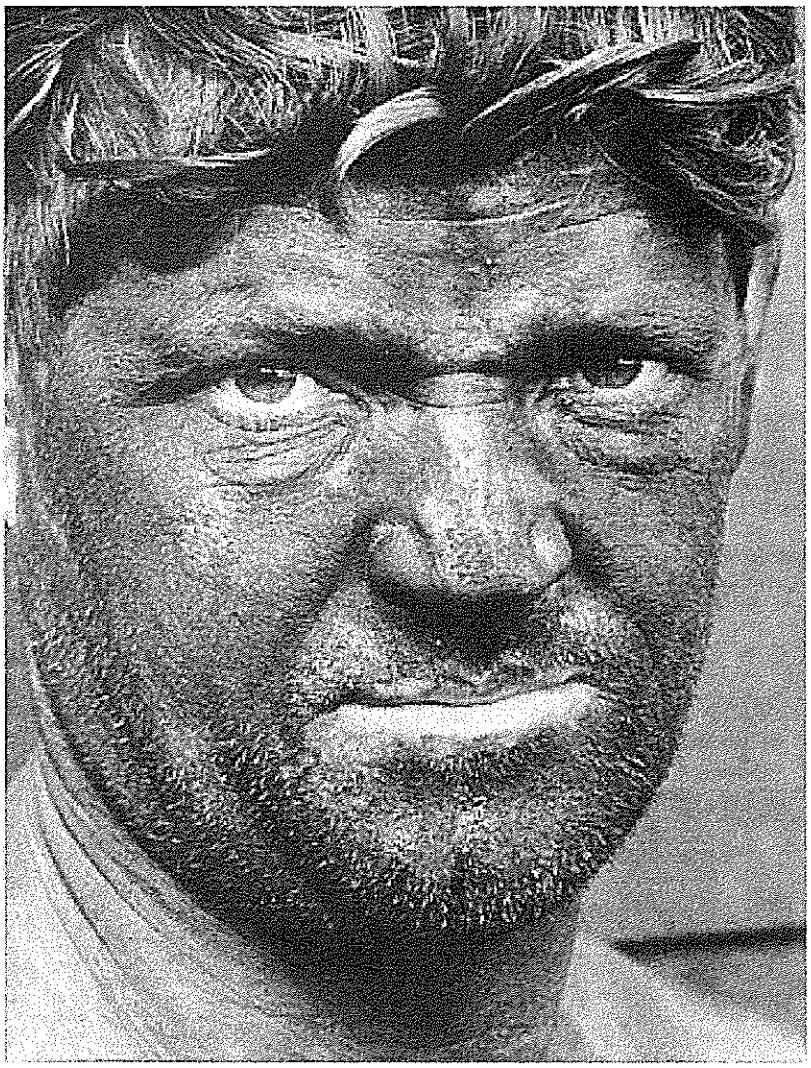

portrét havíře z dolu Petr Bezruč

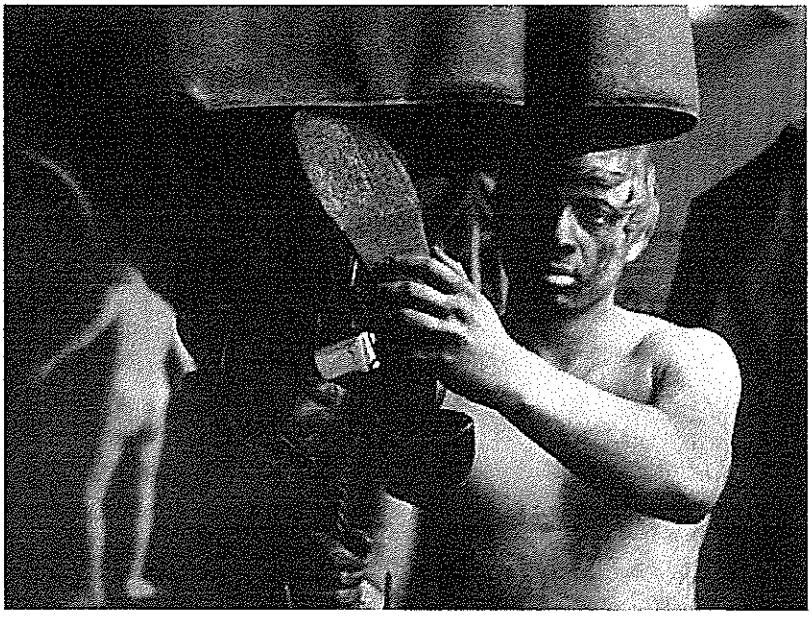

po šichtě, Ostrava

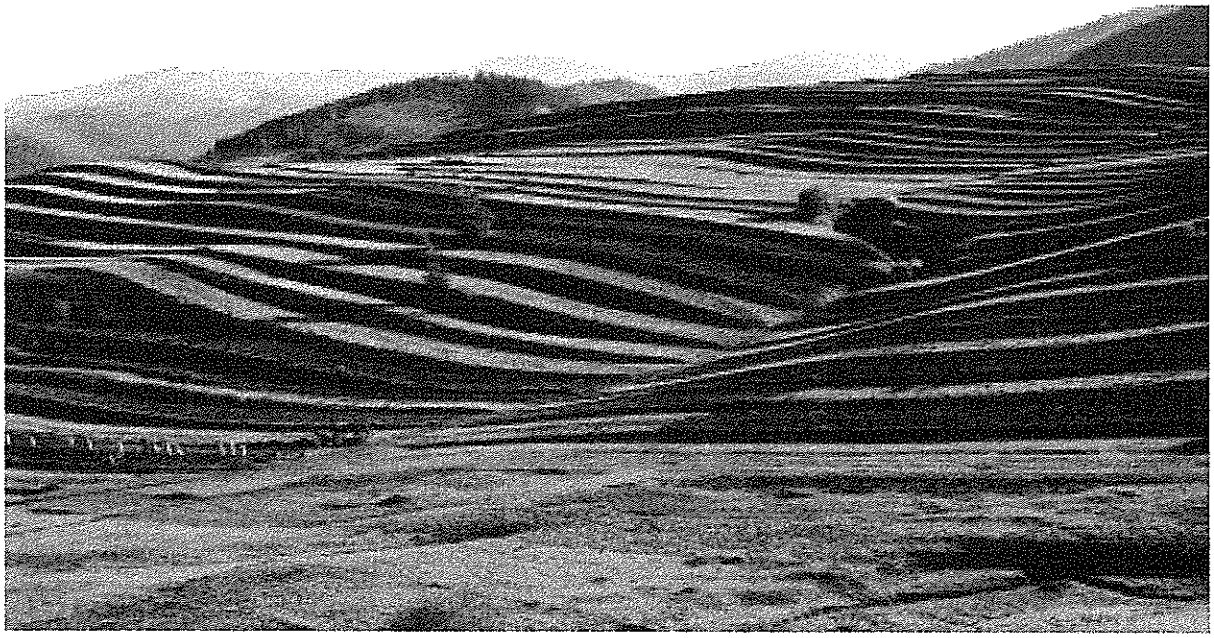

Liptovská Teplička

Oblast Komárno

oblast Komárno

Boubínský prales

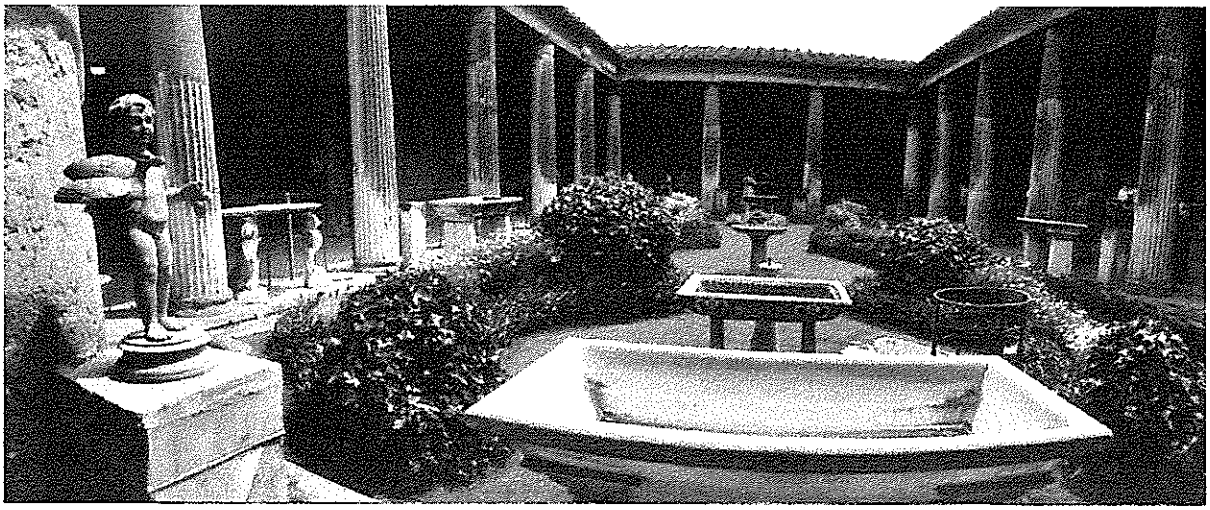

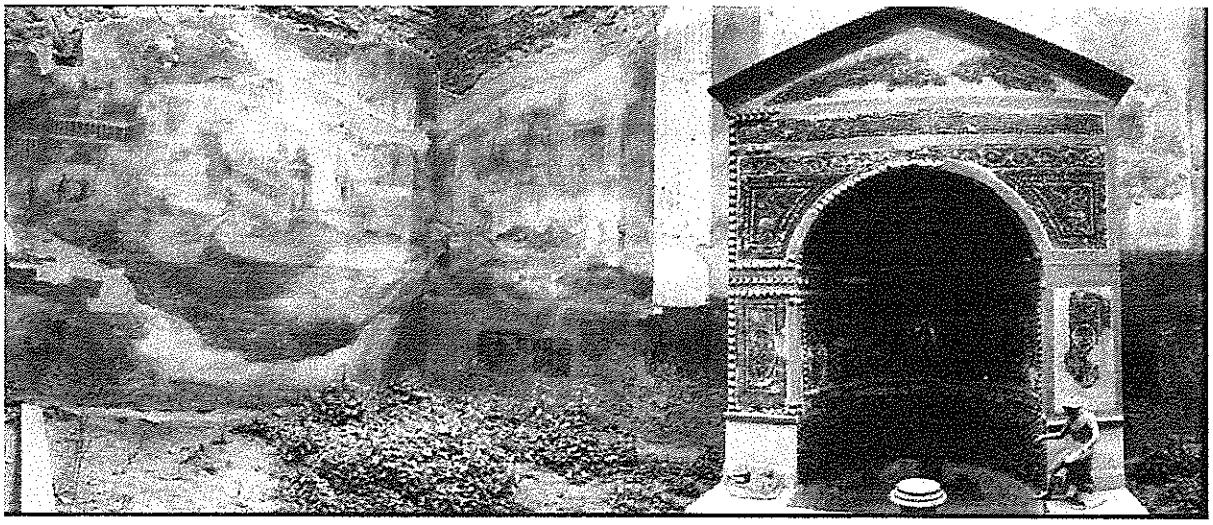

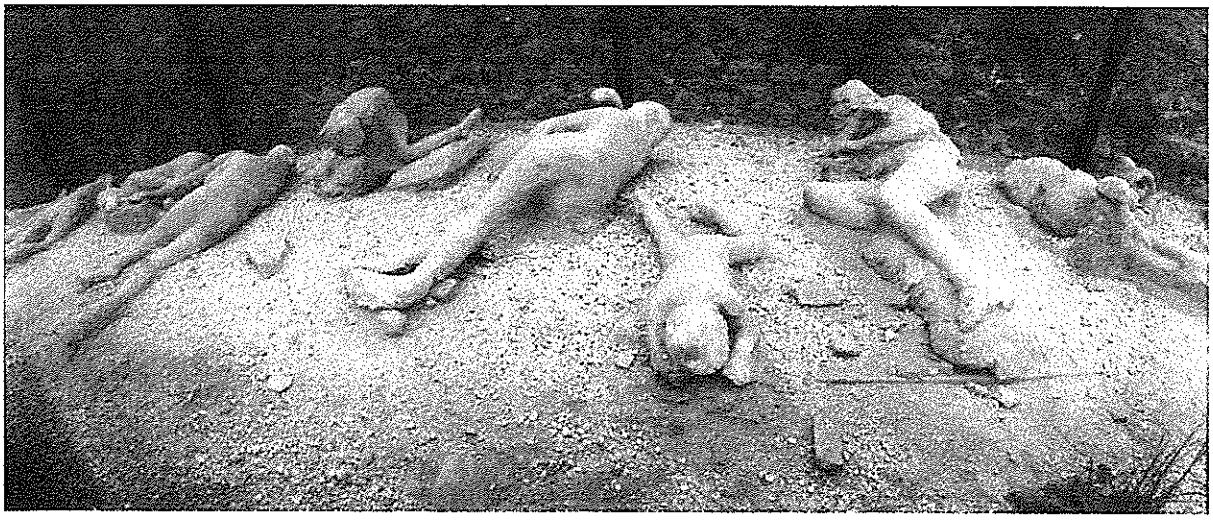

Itálie

Z reportáže, Havárie

Okupace 1968, Ostrava

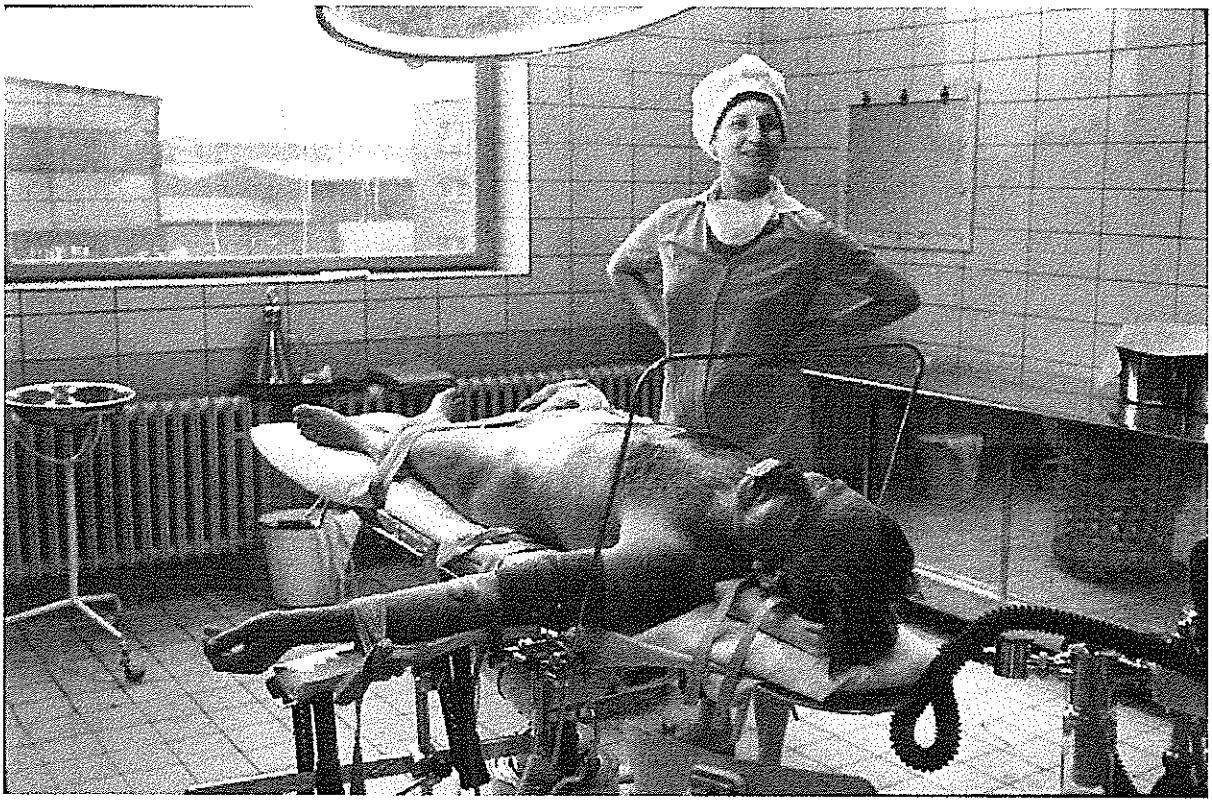

Před operací, Ostrava

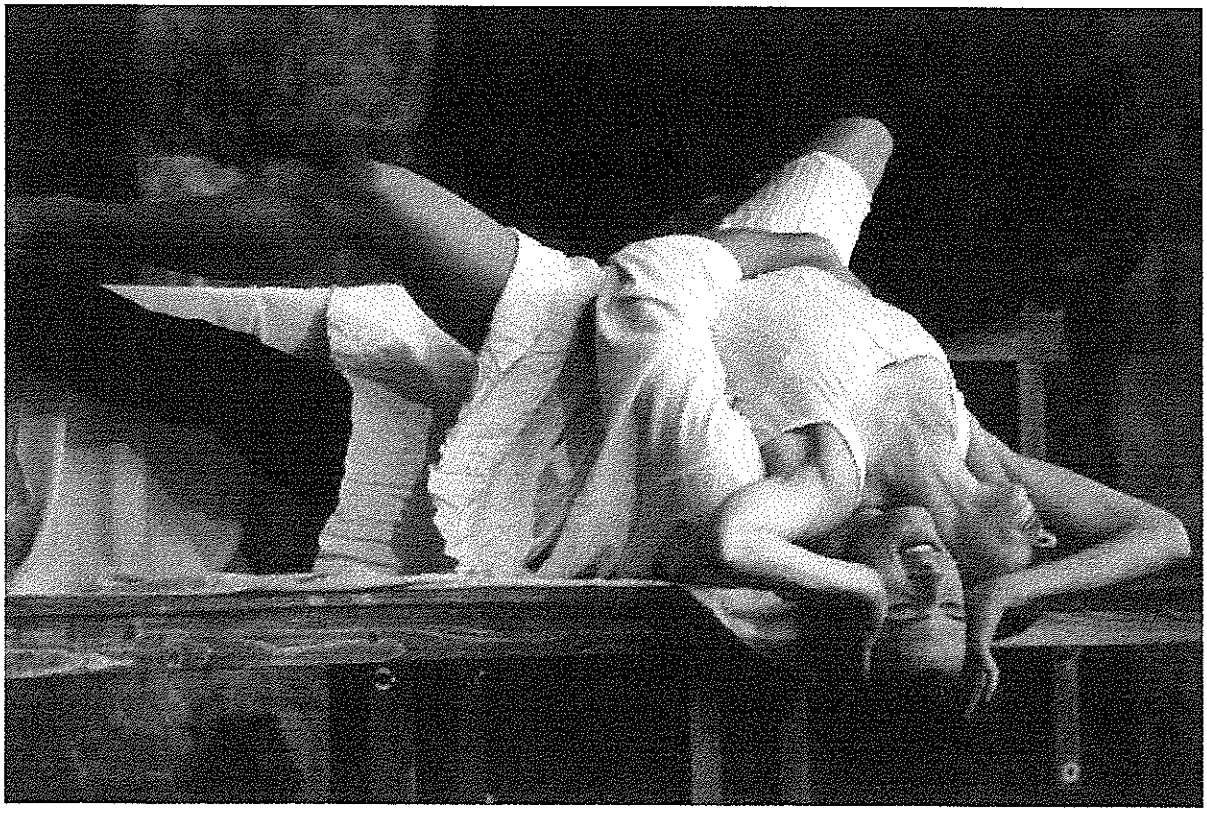

Představení z baletu, Hukvaldy

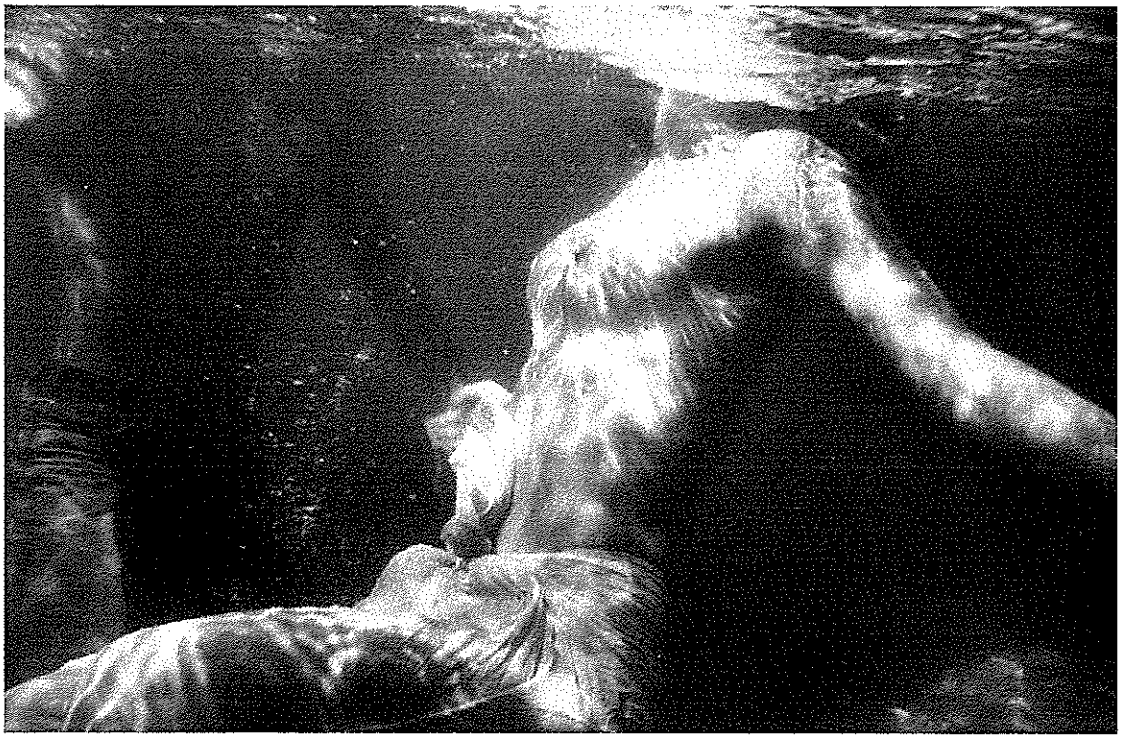

Fotografie aktu

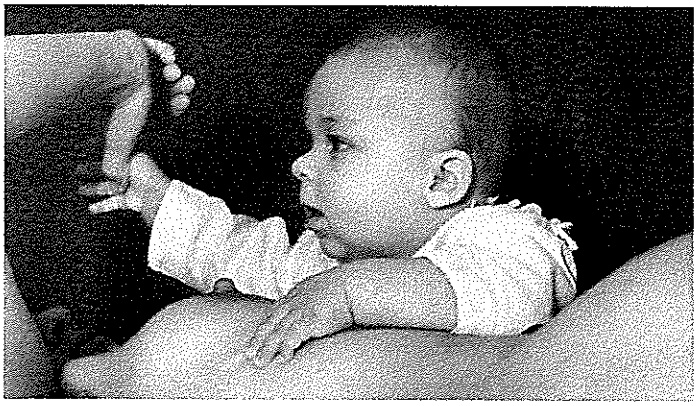

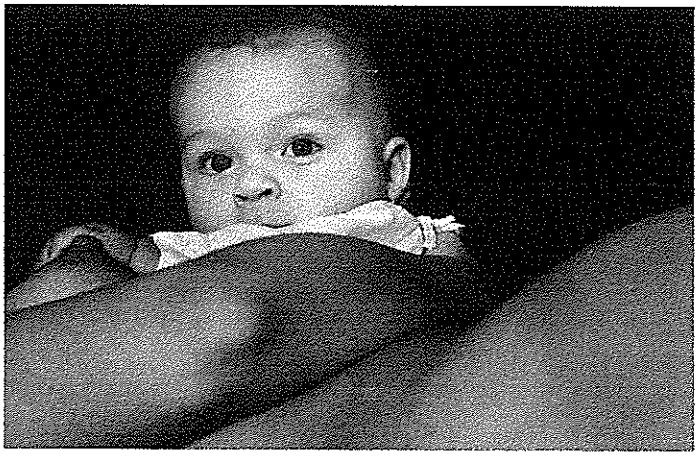

Rodinné snímky

Záplavy – Jižní Slovensko

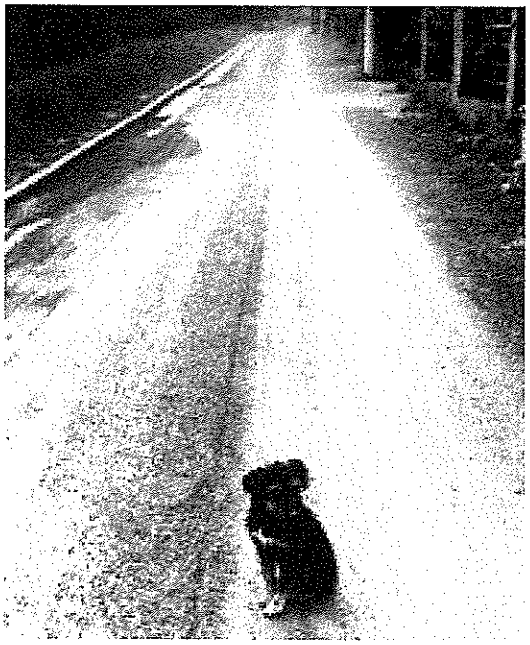

Psík, Ostrava

Kůň, Komárno

Reklamní fotografie

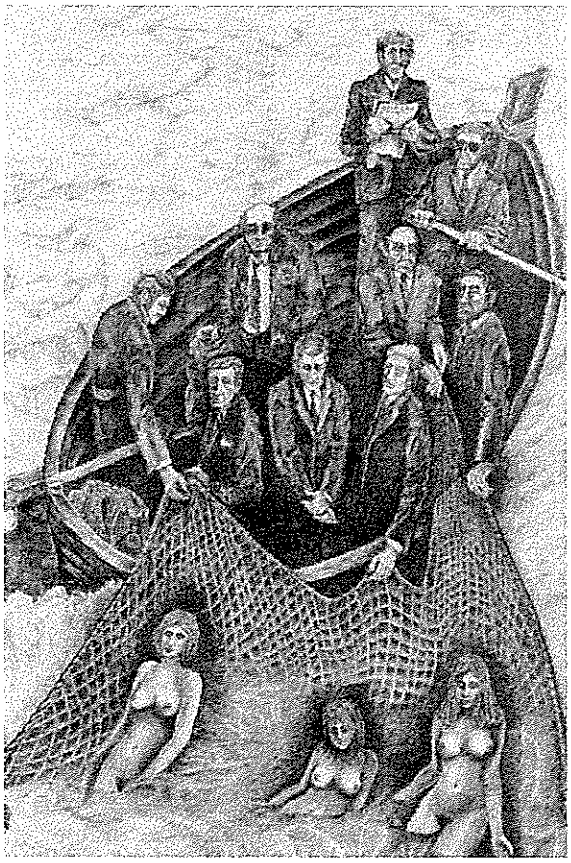

Kresby Fedora Gabčana

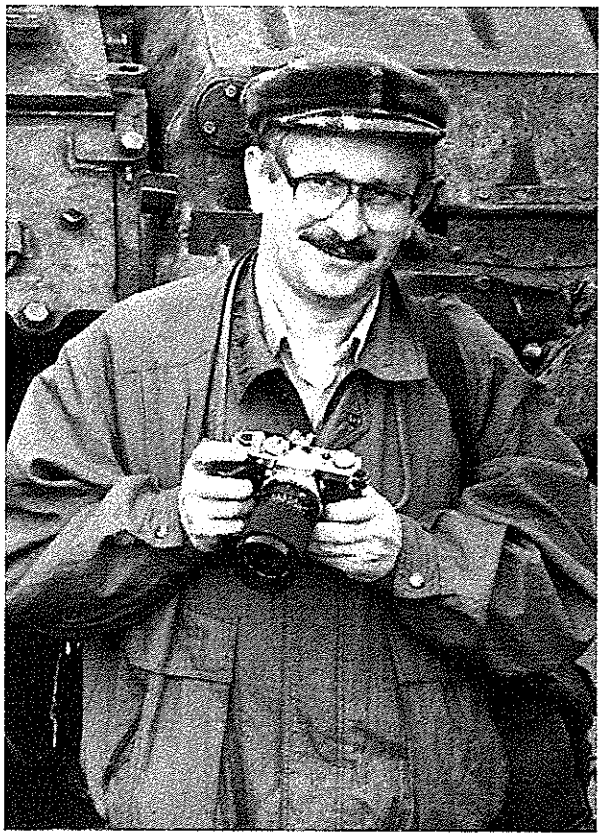

Na šachtě, Ostrava

Indie

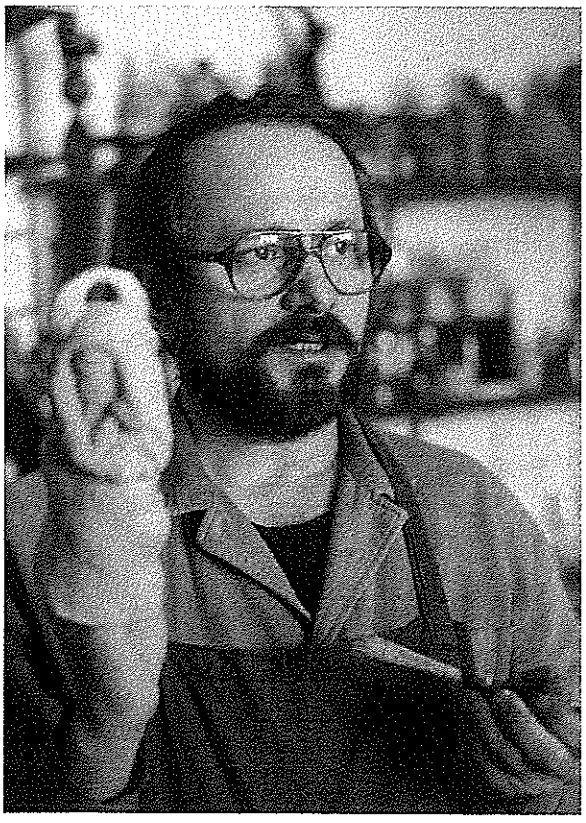

Keramik Fedor Gabčan

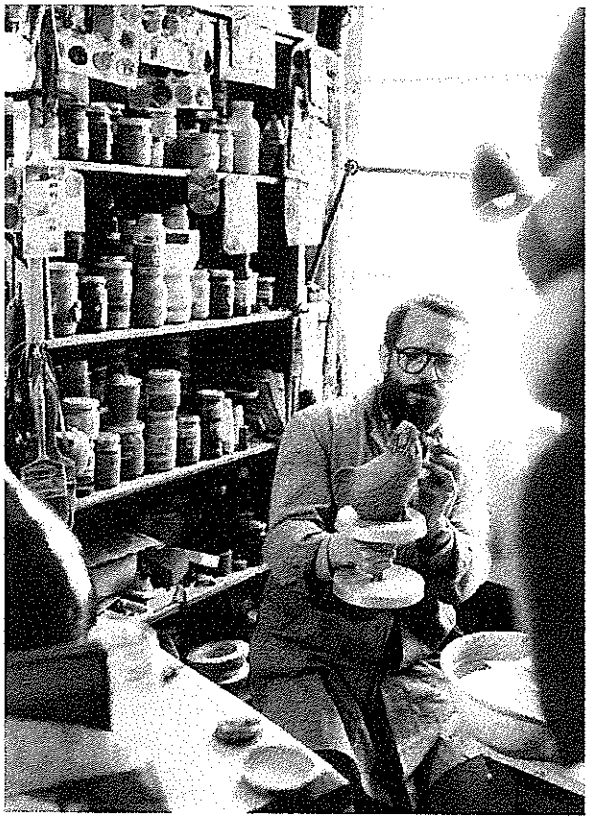

V keramickém ateliéru

Karikatura Fedora Gabčana.

Seznam literatury a textů k tvorbě Fedora Gabčana:

M. Stibor: Fotografie pro lidové školy umění, SPN, Praha 1989

V. Birgus: Vývoj československé fotografie v datech 1945 – 1989, FAM 1990

P. Balajka a kolektiv: Encyklopedie českých a slovenských fotografů, ASCO, Praha 1993

M. Smékal: Fenomén Ostravska jako specifický motiv v české poválečné fotografii, Magisterská diplomová práce, Slezská univerzita, Opava 1999

rw: Návštěva v ateliéru Fedora Gabčana, Kulturní měsíčník č. 1, 1988

M. Straka: Renesanční člověk Fedor Gabčan, MF dnes, 5. listopadu 1993

B. Uhlář: Umělecký fotograf a pedagog Fedor Gabčan vystavuje v Galerii Patro, Svoboda, 24. února 1999

J. Šerých: Krajina v pohybu, Československá fotografie č. 6, 1986

K. Dvořák: Revue fotografie, Motivy z prostředí práce, Člověk - tvůrce dneška i zítřka, fotografie F. G., Československá fotografie, květen 1971

K. Dvořák: Krajina ve fotografii, Československá fotografie, září 1971

K. Dvořák: Dokument-Protest -antikrajina ?, Československá fotografie, březen 1973

V. Zikmund: Životní prostředí a devastace krajiny, Fotografie č. 1, 1972

Fedor Gabčan vystavoval v těchto výstavních síních:

Fotochema, Ostrava

Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava

Výtvarné centrum Chagall, Ostrava

Galerie Patro, Ostrava

Okresní kulturní středisko, Frýdek Místek

Dům kultury, Ostrava-Zábřeh

Slezské muzeum, Opava

Dům kultury NHKG, Ostrava

Vlastivědné muzeum, Olomouc

Zastoupení ve sbírkách:

Umělecko průmyslové muzeum Praha

Moravská galerie Brno

Slezské muzeum Opava

Slovenská národná galeria Bratislava

Studia:

Vyšší průmyslová škola kartografie, Košice 1958

FAMU, Praha 1974

Různé:

První samostatná výstava 1965

Účast na všech přehlídkách severomoravských výtvarných umělců 1974-1991

Účastnil se 15. mezinárodních výstav

Stříbrná medaile z Buenos Aires 1966

Cena československé fotografie 1972

Účast na všech výstavách pořádaných Unií výtvarných umělců v Ostravě a pedagogů SUPŠ Ostrava-Poruba

Účastník různých domácích a mezinárodních soutěží.

Seznam zkratek:

NHKG - Nová huť Klementa Gotwalda

ČTK - Československá tisková kancelář

FAMU - Filmová akademie muzických umění

NDR - Německá spolková republika

©
Fotograf Fedor Gabčan
Vladimír Kozelek
Teoretická diplomová práce
Institut tvůrčí fotografie
Všechna práva vyhrazena
27. 5 2000
Karviná

Celkový počet výtisků: 5
Grafická úprava, skenování, tisk: autor
Vazba: reklamní agentura Areta, Karviná
Počet stran: 41
Odstavců: 160
Řádků: 730
Slov: 3729